SUOMEN MATKAILUALAN LIITTO RY
Vilhonkatu 4 B
00100 HELSINKI

15.2.2022

Talousvaliokunnalle

Suomen matkailualan liitto ry:n lausunto: Asia: HE 9/2022 vp Hallituksen esitys laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta (kuudes kierros)

Suomen matkailualan liitto ry (SMAL) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi yritysten määräaikaisesta kustannustuesta annetun lain muuttamisesta (kuudes kierros).

Yleistä

SMAL pitää kannatettavana, että valtiovalta jatkaa koronan eniten runtelemien toimialojen tukemista kuudennella kustannustukikierroksella. Etenkin suomalainen matkatoimistoala elää kriittisiä hetkiä. Suurin osa alan yrityksistä toimii kansainvälisen matkustuksen parissa. SMALin jäsenistöltään keräämien tietojen perusteella suomalaisten matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien yhteenlaskettu myynti oli vuonna 2021 pudonnut järkyttävät 85 prosenttia verrattuna vuoden 2019 kokonaismyyntiin. Pudotusta ensimmäiseen koronavuoteen 2020 nähden oli yli 25 prosenttia. Niin pohjoismaisessa kuin koko Euroopan-laajuisessa vertailussa, suomalaisten ulkomaanmatkustus elpyy hitaimmin ja myös Suomeen suuntautuva matkustus on kaukana pandemiaa edeltävästä ajasta. Kilpailu- ja kuluttajavirastolla hallussaan olevien matkanjärjestäjien vakuuksien kokonaissumma on tällä hetkellä hieman yli 100 miljoonaa euroa, kun se ennen pandemiaa vuoden 2020 alussa oli yli 250 miljoonaa euroa. Syksyllä 2021 kokonaissumma on ollut niin ikään matalalla tasolla. Myös tämä luku kuvastaa matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien tukalaa tilannetta pandemian aikana.

Lakiesityksen perusteissa todetaan, että kustannustuen kuudes vaihe on tarkoitettu jatkamaan viidettä vaihetta. SMAL katsookin, että tukiajanjakson tulisi jatkua siitä, mihin 5. kierros päättyi. Näin ollen myös loka- ja marraskuun 2021 tulisi olla kustannustuen kuudennen vaiheen piirissä.

Matkatoimistoalalla ei nähty merkittävää matkakaupan kasvua syksyn 2021 aikana, vaikka muutamat yritykset saivatkin pienessä määrin kauppaa käyntiin. Silti vielä syksyn aikana monet tekijät rajoittivat niin suomalaisten ulkomaanmatkustusta kuin ulkomaisten matkustajien maahantuloa Suomeen. Yhä edelleen helmikuussa 2022 on voimassa EU- ja Schengen-alueen ulkopuolelta Suomeen saapuvia matkustajia koskevia rajoituksia. Kohdemaiden vaihtelevat rajoitukset ja niihin liittyvä epävarmuus ovat puolestaan saaneet suomalaiset siirtämään ostopäätöksiään. Suomalaisten käyttäytymiseen kuluttajina on koko pandemian ajan merkittävästi vaikuttaneet niin monenkirjavan terveysviranomaisten ja -asiantuntijoiden joukon kuin hallituksen eräiden ministereiden ’veitsenterällä’-puheet ja varoitukset. Tällainen pelon ilmapiiri on koko pandemian ajan näkynyt erityisesti suomalaisten ulkomaanmatkustuksen vaatimattomissa luvuissa.

SMAL pitää ehdottoman tärkeänä, että liikevaihtoa verrataan edelleen vastaaviin kuukausiin pandemiaa edeltävältä ajalta. Muun ajankohdan käyttäminen ei mahdollistaisi ainakaan matkailualalta realistista ja totuudenmukaista vertailtavuutta.

Esityksen mukaan korvausten yhteenlaskettu konsernikohtainen maksimi on 2,3 miljoonaa euroa. Kuten SMAL on jo aiemminkin kantanaan esittänyt, kustannustuen tulisi kohdistua tasapuolisesti niin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kuin alan suurimpiin yrityksiin. Hallituksen esityksessä ehdotettu 2,3 miljoonan euron kustannustuen yrityskohtainen yläraja jättää kuitenkin matkailualan suurimmat yritykset taas, kuten kustannustuki V-kierroksella, kustannustuen ulkopuolelle. Myös suurille yrityksille syntyy kiinteitä kustannuksia jatkuvasti ja aivan samoin kuin pk-sektorin yrityksille. SMAL katsoo, että mikäli kustannustuki VI:n kohdalla kustannustuen yrityskohtaista ylärajaa ei voida nostaa, hallitus valmistelee Euroopan komission tukiohjelman mukaisen ratkaisun, joka mahdollistaa kustannustuen myöntämisen yrityksille, joiden alkuperäisen tukiohjelman mukainen 2,3 miljoonan euron tukikiintiö on täynnä. Tuen enimmäismäärän tulisi täten olla 10 miljoonaa euroa.

Pykäläkohtaiset kommentit
5e §. Matkailu- ja ravintola- sekä tapahtuma-alan ja liiketoimintarajoitusten alaiset yritykset

1 momentti
SMAL pitää hyvänä, että esityksessä ehdotetaan säädettävän voimassa olevan lain mukaisesti toimialoista, joilla toimivat yritykset voivat hakea kustannustukea. Kyseessä olevat alat ovat kärsineet eniten koronapandemiasta, ja erityisesti kansainvälinen matkailuala kärsii edelleen merkittävästi pandemian vaikutuksista.

Esityksen mukaan kustannustuki VI:n tukikausi on 1.12.2021-28.2.2022, ja yritys voisi hakea kustannustukea, jos se voi osoittaa, että sen tukikauden liikevaihto on laskenut yli 25 prosenttia vertailukauden liikevaihdosta. Monien matkailuyritysten liikevaihto on pudonnut useita kymmeniä prosentteja, joten ne tulisivat tuen piiriin, vaikka muutosprosenttia olisi jopa nostettu. SMAL pitää kuitenkin esitettyä prosenttia hyvänä siinä mielessä, että vastaavasti myös yrityksen omavastuuprosentti on aikaisempia tukikierroksia alempi.

Jos tarkoituksena on aidosti tukea pandemiasta ja siihen liittyvistä erilaisista rajoituksista eniten kärsineitä toimialoja, SMAL katsoo, että kustannustuki VI:n tukikauteen tulisi sisällyttää myös loka- ja marraskuu 2021. Kustannustuki V:n tukikausi päättyi syyskuuhun 2021, ja pandemiasta kaksi vuotta kärsineiden yritysten kannalta olisi tärkeää, että yhtään kriisikuukautta ei jätettäisi tukikausien ulkopuolelle. Ottaen huomioon kriisin mittaluokka ja vaikutukset tuen piiriin kuuluville yrityksille, SMAL katsoo, että kustannustuki VI:n tukikauden olisi oltava 1.10.2021-28.2.2022.

2 ja 3 momentit
SMAL kannattaa sitä, että kustannustukea voitaisiin myöntää myös yrityksille, jotka eivät toimi nimetyillä toimialoilla, mutta joiden liiketoiminta on kärsinyt yritykseen kohdistuneesta Covid-19-pandemian hallintaan liittyvässä säädöksessä säädetystä tai viranomaisten määräyksessä määrätystä tukikauteen ajoittuneesta rajoituksesta suoraan tai niiden merkittävään asiakaskuntaan on kohdistunut julkisoikeudellisia rajoituksia.

4 momentti
SMAL katsoo olevan hyväksyttävää, että kustannustukea myönnettäessä otetaan huomioon yrityksen työntekijöiden palkkakuluista ja joustamattomista liiketoiminnan kuluista ja menetyksistä enintään kolme kertaa yrityksen vertailukauden keskimääräistä kuukausikohtaista liikevaihtoa vastaava summa.

Kustannustuen tarkoituksen pitäisi lakiesityksen mukaan olla estää elinkelpoisia yrityksiä poistumasta markkinoilta. SMAL katsoo, että kustannustukea tarvitsevat myös toimialan suurimmat yritykset, jotka työllistävät suuren osan alan työvoimasta. Mikäli kustannustuki VI:n kohdalla kustannustuen yrityskohtaista ylärajaa ei voida nostaa, hallituksen tulee valmistella Euroopan komission tukiohjelman mukainen ratkaisu, joka mahdollistaa kustannustuen myöntämisen yrityksille (ja konserneille), joiden alkuperäisen tukiohjelman mukainen 2,3 miljoonan euron tukikiintiö on täynnä. Tuen enimmäismäärän tulisi täten olla 10 miljoonaa euroa.

5 momentti 2 kohta
SMAL pitää suomalaisen matkailualan kannalta tärkeänä, että tukiajanjakson vertailukausi on pandemiaa edeltävä aika. SMAL katsoo, että yritysten tulisi voida sisällyttää tukihakemukseensa myös loka- ja marraskuun 2021 kustannukset, jolloin myös vertailukauden tulisi olla 1.10.2019-29.02.2020.

Jos kustannustuella on oikeasti tarkoitus auttaa yrityksiä, on SMALin mielestä tässä yrityksiä kovin eri lailla kohtelevassa kriisitilanteessa kohtuullista ja järkevää, että tukiajanjakso ja liikevaihdon vertailukausi ovat oikeat. Erityisesti matkailualalla on huomioitava yritysten toiminnan sesonkiluonteisuus, samoin kuin Suomeen suuntautuvan ns. incoming-matkustuksen ja suomalaisten ulkomaanmatkustuksen (outgoing) erilaiset syklit, sekä se miten matkustuksen suunta maassamme on erilainen eri vuodenaikoina. Näiden seikkojen vuoksi matkailualan toimijoille on tärkeää, että tukikausi ja vertailukausi ovat kuukausitasolla yhtenäiset. Nämä matkailu- ja erityisesti matkatoimistoalan erityispiirteet huomioon ottamalla voitaisiin varmistaa se, että kun vihdoin korona väistyy – toivottavasti jo kevään aikana – myös kaikki matkailuyritykset selviäisivät tulevaan nousuun asti. Tällöin eivät jo myönnetyt tukimiljoonatkaan valuisi viime metreillä hukkaan.

Lopuksi

SMAL haluaa vielä tuoda esille sen realiteetin, että matkailualan elinkelpoisuus on ollut jo kaksi vuotta täysin riippuvainen hallituksen ja viranomaisten päätöksistä ja esittämistä kannanotoista, jotka vaikuttavat suoraan ihmisten matkustusmahdollisuuksiin ja -halukkuuteen. Kun hallituksen koronastrategiana on kahden viimeisen vuoden ajan ollut elinkeinovapauden rajoittaminen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden nimissä, sillä on velvoite huolehtia niistä yrityksistä, joiden kustannuksella rajoitukset on tehty. SMAL katsookin, että matkailuala tarvitsee lisätukea vähintään niin pitkään kuin valtiovalta ja viranomaiset puuttuvat sääntelyillään ja viestinnällään elinkeinonharjoittajien mahdollisuuksiin harjoittaa elinkeinoaan markkinaehtoisesti.

SUOMEN MATKAILUALAN LIITTO RY (SMAL)

Heli Mäki-Fränti	Tarja Luoma
Toimitusjohtaja	Juristi